

פוליטיקה

על־פי "המצב האנושי" של חנה ארנדט

הגדרה ל'פוליטיקה' של אחד הסטודנטים בכיתה:

פוליטיקה (לדעתי) היא הזירה הרשמית בה נאבקים כוחות שונים על צביונה של חברה (כיום המונח פוליטיקה מתייחס בעיקר לחברות מסוג מסוים - מדינות), ובפרט על השלטון בה והסמכויות ששלטון זה מעניק (משפט, חקיקה, ענישה) - וכן בחלוקת המשאבים (הכסף) של אותה החברה בהתאם לסדר עדיפויות מסוים.

במילון המקוון 'רב-מילים' מוגדרת 'פוליטיקה' כך:

(מיוונית, מן המילה 'פוליס')

- ניהול ענייני המדינה; העקרונות המנחים ודרכי הפעולה של שלטונות המדינה הנוגעים לענייני הפנים של המדינה או ליחסיה עם מדינות אחרות. בעברית: מדיניות.

- פעילות של קבוצה חברתית, מפלגה או אדם המונעת על-ידי השאיפה להחזיק בשלטון במדינה או בחלק של המדינה; החיים הציבוריים הקשורים בפעילות זו; הפלגים השונים המתמודדים במסגרתה.

- בלשון הדיבור פעילויות או קווי פעולה הקשורים להשגת כוח או למימוש בתוך ארגון, מוסד או קבוצה; תככים ומעשי עורמה הנעשים להשגת מטרה זו.

בקיצור:

פוליטיקה היא מדיניות השלטון; מאבק על השלטון; השגה ומימוש של כוח
באמצעות תככים וערמה.

ארנדט מציעה הגדרה אחרת:

פוליטיקה היא מימושה של החרות האנושית.

הגדרה מילונית למילה חרות

חופש, עצמאות, היכולת של אדם או של עם לפעול בצורה עצמאית
על-פי רצונם.

שלושת תנאי המצב האנושי

1. חיים - החיים הביולוגיים, הטבע, הגוף, חילוף החומרים, התכלות ומוות.

2. עולם (עולמיות) - דומם, צומח, חי והיכולת של האדם להשתמש בהם כדי להתגבר על המגבלות הטבעיות שלו.

3. ריבוי - בני אדם אחרים שהם דומים וייחודיים בו זמנית.

ריבוי plurality

בני האדם דומים זה לזה אך כל אדם הוא ייחודי, חד פעמי, חסר תקדים
ובלתי ניתן לשיכפול.

אם אנשים לא היו דומים זה לזה באופן עמוק - הם לא היו יכולים לתקשר.
אם אנשים לא היו ייחודיים ושונים באופן עמוק - לא היה להם מה להגיד.

ריבוי הוא מצב פרדוקסלי של דמיון וייחודיות בו זמניים.

שלוש פעילויות יסודיות מתאימות לשלושת התנאים האנושיים

1. עבודה labor - מתאימה לתנאי האנושי של החיים הביולוגיים.
2. מלאכה work - מתאימה לתנאי האנושי של העולמיות.
3. פעולה action - מתאימה לתנאי האנושי של הריבוי.

עבודה

הפעילות התואמת את התהליך הביולוגי הטבעי של הגוף האנושי.
סיפוק צורכי הקיום האנושיים הבסיסיים - כמו תזונה והגנה על הגוף
מפני חום וקור.
פעילות שלעולם לא מגיעה לסיומה ולעולם לא יוצרת דבר קבוע.
מאמציה מתכלים במהירות וצריכים להתחדש כדי לקיים את עצם החיים.
הקטגוריה המרכזית של העבודה היא "הישרדות".

מלאכה

המלאכה תואמת את חוסר־הטבעיות של הקיום האנושי.
המלאכה מספקת עולם "מלאכותי" של דברים, כלים, מבנים ומוסדות.
תוצרי המלאכה מהווים את "מרקם היצירה האנושי".

הקטגוריה המרכזית של המלאכה היא "מטרה ואמצעים".

פעולה

הפעילות היחידה המתרחשת בין אנשים ללא תיווך של דברים או של חומר.
פעילות שבמסגרתה בני אדם מופיעים בפני אחרים במרחב משותף ודרך
מעשים ודיבורים משפיעים על העניינים המשותפים.
מימוש היכולת של בני האדם לבחור, לשנות, ליזום, להתחיל משהו חדש,
להניע תהליכים, להוביל, להצטרף.

הקטגוריה המרכזית של הפעולה היא "התחלה".

פעולה - מעשה ודיבור

במעשה - האדם מופיע, נוכח, נראה לעיני אחרים. בגלל שהוא ייחודי מהרגע שבו נולד, עצם ההופעה שלו בפני אחרים היא כמו לידה מחדש.

בדיבור - האדם חושף בפועל את ייחודיותו וחד פעמיותו. הוא מבטא את עצמו, את הרצון שלו, את מה שיש לו להגיד לאחרים.

איפה החרות?

עבודה - חרות מזעריית (החופש למות).

מלאכה - יותר חרות.

מספקת ביטחון חומרי, מקלה על מאבק ההישרדות.
אך החירות מוגבלת בגלל השעבוד למטרת המלאכה.

פעולה - חרות מירבית.

הפעולה היא למעשה אופן המימוש של החרות האנושית.

פעולה

בגלל עובדת הריבוי, בני האדם נתונים תמיד בתוך רשת של יחסים עם בני אדם אחרים במרחב הופעה משותף. הפעולה היא הפעילות המתמשכת של בני אדם הנפגשים כדי לנהל את חייהם יחדיו באמצעות מעשה, דיבור חופשי ושכנוע.

הפעולה כהתחלה

בניגוד למלאכה, המשמשת אמצעי למטרה ובמסגרתה ניתן לתכנן ולצפות את התוצאות, הפעולה מתחילה משהו שלא קרה מעולם, והיא מאפשרת את החדש, הבלתי צפוי וחסר התקדים, מפני שהמעשים והדיבורים של כל אדם משפיעים על האחרים ומושפעים על ידם במערכת אינסופית ובלתי ניתנת לחישוב של זיקות הדדיות.

ההתחלה היא בלתי צפויה מפני שאינה נובעת ממה שהיה לפניה. החדש מופיע כנס, לכן אפשר לצפות מהאדם שמסוגל לפעולה שהוא יעשה את הבלתי צפוי, יחלולל נס.

ההגדרה של ארנדט למושג חרות

חרות איננה היכולת של אדם או של עם לפעול בצורה עצמאית על-פי רצונם, אלא היכולת לפעול - כלומר ליזום, לשכנע, להתחיל משהו חדש.

להתחיל, אבל לא בהכרח לסיים או להצליח - מפני שסיום או הצלחה תלויים בשיתוף הפעולה של אחרים.

הפעולה איננה מעשה של יחיד, אלא קטגוריה ציבורית שנחווית ביחסינו עם אחרים, במרחב הופעה משותף, והיא מסובכת ברשת היחסים האנושיים המודרכים על ידי אינטרסים, רצונות וכוונות סותרים.

לפעולה דרוש מרחב ציבורי שבו אנשים יכולים להיפגש כחברים בקהילה מפני שרק בני האדם האחרים העדים לה מעניקים לה את משמעותה.

ההגדרה של ארנדט למושג 'פוליטיקה'

הגדרה מילונית:

פוליטיקה היא מדיניות השלטון; מאבק על השלטון; השגה ומימוש של כוח באמצעות תככים וערמה.

ההגדרה של ארנדט:

פוליטיקה היא רשת היחסים האנושיים בתוכה אנשים פועלים ומממשים את החרות שלהם.

האדם הוא בן-חורין רק בזמן שהוא פועל, לא לפני ולא אחרי.